

Mecsér község örökségvédelmi hatástanulmánya

**Készítette:
Losonczy Máté
régész szakértő**

2022.

I. Jogszabályi háttér

A hatástanulmány készítésekor hatályos, a tárgyi vizsgálattal kapcsolatban fontosabb örökségvédelmi jogszabályok:

1979. évi 2. t. e. rendelet – „A kulturális javak jogtalan behozatalának, kivitelének és tulajdona jogtalan átruházásának megakadályozását és megelőzését szolgáló eszközökről szóló” Egyezmény kihirdetése,

1997. CXL. „A muzeális intézményekről, a könyvtári ellátásról és a közművelődésről”,

2001. évi LXIV. törvény „a kulturális örökség védelméről”,

191/2001 (X. 18.) Korm. rendelet „az örökségvédelmi bírságról”,

68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet „a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról” (továbbiakban: *Korm. rendelet*),

416/2017 (XII. 18.) Korm. rendelet „a kulturális szakértői tevékenység folytatásának feltételeiről és a kulturális szakértői nyilvántartás vezetéséről”,

2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről,

13/2015 (III. 11.) MvM rendelet „a régészeti lelőhely és a műemléki érték nyilvántartásnak, valamint a régészeti lelőhely és lelet megtalálója anyagi elismerésének részletes szabályairól”.

A 2001. évi LXIV. törvény – továbbiakban: *Kötv.* - értelmében a régészeti területek három kategóriába sorolandók:

1. kiemelten vagy fokozottan *védtett* régészeti lelőhelyek,
2. *nyilvántartott* régészeti lelőhelyek,
3. *régészeti érdekű területek*.

Előljáróban leszögezendő, hogy minden régészeti lelőhely *ex lege*, a hivatkozott törvény erejénél fogva védelem alatt áll. (Kötv. 11. §)

1. *Védett régészeti lelőhelyek* –melyek jogszabályban nyilvánítatnak védetté - esetében kiemelten védett az a lelőhely, mely ”kivételes tudományos jelentőséggel, és nemzetközi vagy országos szempontból kiemelkedő fontossággal bír”. A fokozottan védett lelőhelyek esetén a lelőhely „tudományos jelentősége megállapítható, és egy nagyobb tájegységre nézve kiemelkedő fontossággal bír.” (Kötv. 13. §.)

Ilyen védett régészeti jelenségek esetében főszabályként „nem lehet olyan tevékenységet folytatni, amelyben a lelőhelynek akár részleges állapotromlását eredményezheti” (Kötv. 13. § (1)). A főszabályon túl bármilyen 30 cm-t meghaladó földmunkák esetén az örökségvédelmi hatóság engedélye szükséges! (Korm. rendelet 53. §.)

2. *Nyilvántartott régészeti lelőhelyek* a kulturális örökség védelméről szóló törvény 11. § alapján ex lege védettek. Ezek esetében minden eddigi használattól eltérő földmunkával, talaj bolygatásával járó tevékenység végzéséhez az örökségvédelmi hatóság (előzetes szakhatósági, szakhatósági, szakkérdés vizsgálatában közreműködő hatósági engedély, vagy örökségvédelmi nyilatkozat) engedélye szükséges. A Korm. rendelet 87. §. alapján az örökségvédelmi hatóság hatáskörében meghatározott szempontok alapján vizsgálja, hogy a tervezett tevékenység megfelel-e az örökségvédelmi jogszabályokban megfogalmazott követelményeknek. A földmunkával járó beavatkozásokkal, fejlesztésekkel, beruházásokkal, beleértve az ásványi vagyon kitermelését is, a nyilvántartott régészeti lelőhelyeket jogszabályban meghatározott esetekben és módon el kell kerülni. (Kötv. 19. § (1)). A régészeti örökség elemei eredeti helyzetükből csak régészeti feltárás keretében mozdíthatók el. (Kötv. 19. § (2)).

A régészeti örökség elemeit lehetőleg eredeti helyükön, eredeti állapotukban, eredeti összefüggéseikben kell megőrizni. (Kötv. 10. § (1)) A földmunkával járó beavatkozásokkal, fejlesztésekkel és beruházással veszélyeztetett régészeti lelőhelyeket el jogszabályban meghatározott esetekben el kell kerülni, amennyiben ez nem következik be, előzetesen fel kell tární (Kötv. 19.§ (1-2))! A régészeti feltárások költségeit annak kell fedezni – a mentő feltárás kivételével-, akinek az érdekében a feltárás szükségessé vált. (Kötv. 19. § (3))

A helyben megőrzendő épített örökségi elemekről a Kötv. 10. § (1) alapján a Korm. rendelet 46. § (1-3). alapján kell gondoskodni.

A nyilvántartott régészeti lelőhelyekkel kapcsolatos hatósági nyilvántartást a Miniszterelnökség Kulturális örökségvédelemért és kiemelt kulturális beruházásokért felelős államtitkárság vezeti, és szolgáltat adatot (Kötv. 71-72. §.- Korm. rendelet 3. § (1(c))).

A fent vázolt eljárási rend és engedélyezési folyamat a védett régészeti lelőhelyek esetén is érvényesek.

Régészeti érdekű terület „valamennyi terület,... amelyen régészeti lelőhely előkerülése várható vagy feltételezhető”. (Kötv. 7. § 29.)

Amennyiben ismeretlen régészeti lelőhely kerül elő, a végzett tevékenységet abba kel hagyni, és gondoskodni kell a terület őrzéséről, miközben haladéktalanul jelenteni a területileg illetékes hatóságnak, aki a mentőfeltárásra jogosult múzeumot (a feltárásra jogosult szervnek), értesíti, ami haladéktalanul megkezdi a Kötv. 24-25. § szerint a régészeti örökség mentését. A fenti kötelezettség mind a felfedezőt, mind a kivitelezőt, mind az ingatlan tulajdonosát, az építetőt és kivitelezőt egyaránt terheli. Az illetékes múzeum köteles a feltárási tevékenységet haladéktalanul megkezdeni, illetve végezni. Ez a tevékenység engedélyhez nem kötött. (Kötv. 24. §.)

A kulturális örökség elemeiben, így régészeti lelőhelyben okozott kár, illetve ezek megsemmisítése, továbbá a jogszabály által előírt bejelentési kötelezettség elmulasztása örökségvédelmi bírság kirovását eredményezheti, továbbá a cselekményt a Büntető Törvénykönyv büntetni rendeli, illetve a Kötv 82.§, illetve 85. §, továbbá a 191/2001. évi Korm. rendelet alapján örökségvédelmi bírsággal sújtható.

A lelet, illetve lelőhely megtalálójá-bejelentője jutalomban részesülhet (Kötv. 26. §., 68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet 55. §.).

Külön kiemelendő az örökségvédelmi szempontból minősített nagyberuházás. Ennek során nagyberuházás alkalmával (Kötv. 7 § (20)) minden esetben előzetes régészeti dokumentációt kell készíttetni (Kötv. 23. § B-G; Korm. rendelet 37-40. §), melyet a földmunkával járó tevékenység engedélyezésére vagy a földterület megszerzésére irányuló azon első hatósági eljárás megindulására irányuló kérelemhez kell mellékelni, melyben a hatóság eljár vagy szakhatóságként vagy szakkérdés vizsgálatával közreműködik. (Korm. rendelet 40. § (7))

A Kötv. 85/A § (1) szerint örökségvédelmi hatástanulmányt kell készíteni a település településfejlesztési koncepciójának kidolgozása során. Ha a településfejlesztési koncepció készítésekor nem készült, vagy a rendezés alá vont területre nincs örökségvédelmi hatástanulmány, vagy van, de az tíz évnél régebbi, akkor azt a rendezés alá vont területre el kell készíteni.

Az örökségvédelmi hatástanulmányban megfogalmazott értékvédelmi terv szerint kell meghatározni az örökségvédelemmel érintett területekre vonatkozó településfejlesztési és településrendezési eszközöket. (Kötv. 85/A § (2))

Az alábbiakban a település rendezési tervi módosításokhoz, azok örökségvédelmi érintettségének tisztázásához készített örökségvédelmi hatástanulmánya következik.

II. Örökségvédelmi vizsgálat

A településrendezési tervhez készítendő örökségvédelmi hatástanulmányt a hatályos, a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról szóló 68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet pontjai, illetve 14. melléklete alapján készült.

1.) Településtörténet

Földrajzi környezet

Földrajzi környezet

A község a Kisalföldön, a Győri-medence részét képező Szigetköz kistáján található, azon belül is a Felső-Szigetközben. A mélyben kristályos alaphegységre igen nagy vastagságú üledék halmozódott fel, amiből jelen tanulmányban a felső-pleisztocén – holocén korú folyóvízi üledék a (több 100 méteres vastagsággal) jelentős. A kistáj a főmedret képező Öreg-Duna hordalékháta és a tőle délre futó, a Mosoni-Dunával határolt, övzatonnyal és egykori mederágakkal szabdalrt ártéri helyzetű hordalékkúp síkság, nagyon kis reliefkülönbséggel. A pleisztocén végén áthelyeződött erózióbázis felé siető Mosoni-Duna fejlődése során számos ágaz/fosszilis medret/övzatonysorozatot hagyott maga után, mely Mecser természeti földrajzi környezetét alapvetően meghatározza. Ezen a kis reliefkülönbségű, árvízzel járt területen a hordalékhátak képezték az egykori emberi megtelepedések helyszíneit.

Dövényi: Magyarország Kistájainak Katasztere, 2010. (Magyar Tudományos Akadémia, Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest)

2.) Történeti adatok

A falu nevének eredete szláv eredetű, etimológiáját tekintve kardverőt, kard készítő jelent, ami Árpád-kori eredetére és funkciójára is utal egyben.

Település történet

Moson vármegye legdélekeletibb települése 1208-tól adatolt villa Mecher néven. Eredetileg magyar lakossága mellé 1279 körül kunok települtek be. Nemesi család neveként (vélelmezhető az innen való származás, itteni birtoklás) többször előfordul – 1358, 1397, 1413, 1418, 1420, 1421, 1425, 1432. 1414-ben hibásan Checher, illetve Mechyer 1430-ban, poss. Mecher 1493-ban. Zsigmond idején (1407-1437) Hosszúfalu (poss. Hwzywfalw) néven említik, a libényi apátság birtokaként. A 16-17. századi oklevelekben Hosszúfalu, „alias Messer”. Hol Moson, hol Győr vármegyéhez számították ekkor.

Határában a libényi apátság birtokai sorakoztak, de köznemesei mellett részben a nagy hírű Szentgyörgyi grófok is birtokosok voltak a faluban a korszakban.

1417- a libényi Szent Jakab apátság apátja, Simon fordult a nádorhoz, miszerint elődje Lébény, Szentmiklós és Hosszúfalu településeit és tartozékait nem tudta megvédeni, ezért az óvári királyi vár várnagyainak oltalma alá helyezte azokat. (A királyi vár Vereskői Wolfardus által történő zálogba vétele miatti jogi vita szolgáltatta az apropóját)

A mohács utáni időkben a libényi bencés apátság is regresszióba fordult, a község plébános nélkül maradt, így nem is csoda, hogy hamarosan – I Ferdinánd és Miksa uralkodása idején - protestánsok lettek lakói. Csak mintegy száz év múlva rekatolizált, de csak a protestánsok csupán kisebbségbe szorultak.

1643-tól a Zichyek szentmiklósi uradalmához tartozott.

1787. évi úrbéri iratokban Mecserj néven említik. Régi templomát 1697-ben Zichy István újjátta fel, tehát ezt megelőzően, már régészeti korban templom állt itt), mai templomát pedig 1900-ban, Winckheim Krisztina grófnő építtette át neoromán stílusban.

A török utáni telepítések és gazdasági fejlesztés eredményeként a 18. század végére Lickópusztán (Litzko, vagy Liczkói-puszt) már kiterjedt gazdasági komplexum, számos épülettel rendelkező virágzó majorság létezett.

Irodalom:

Borsa István: Zsigmondkori oklevéltár VIII. (1421) (Magyar Országos Levéltár kiadványai, II. Forráskiadványok 39. Budapest, 2003)

C. Tóth Norbert – Lakatos Bálint: Zsigmondkori oklevéltár XII. 1425 (Magyar Országos Levéltár kiadványai, II. Forráskiadványok 52. Budapest, 2013)

Dr. Csánki Dezső: Magyarország történeti földrajza a Hunyadiak korában. III. (Budapest, Magyar Tudományos Akadémia, 1897.)

Haller János: Mosonmagyaróvár történelmi földrajza. Mosonmagyaróvári Helytörténeti Füzetek IX. Mosonmagyaróvár, 1998.

Mályusz Elemér: Zsigmondkori oklevéltár VI. (1417–18) (Magyar Országos Levéltár kiadványai, II. Forráskiadványok 32. Budapest, 1999)

Mályusz Elemér: Zsigmondkori oklevéltár VII. (1419–20) (Magyar Országos Levéltár kiadványai, II. Forráskiadványok 37. Budapest, 2001)

Takács Károly: Örökségvédelmi hatástanulmány – Régészet. Mecsér, 2005. (XJM Ra 41-2206.)

Tasnádi Nagy Gyula: Anjoukori okmánytár. Codex diplomaticus Hungaricus Andegavensis. VII. (1358. jan. 1.–1359. márcz. 31.) (Budapest, 1920.)

4.) Mecsér a katonai felmérési térképeken:

az első katonai felmérésen (1763-1785)

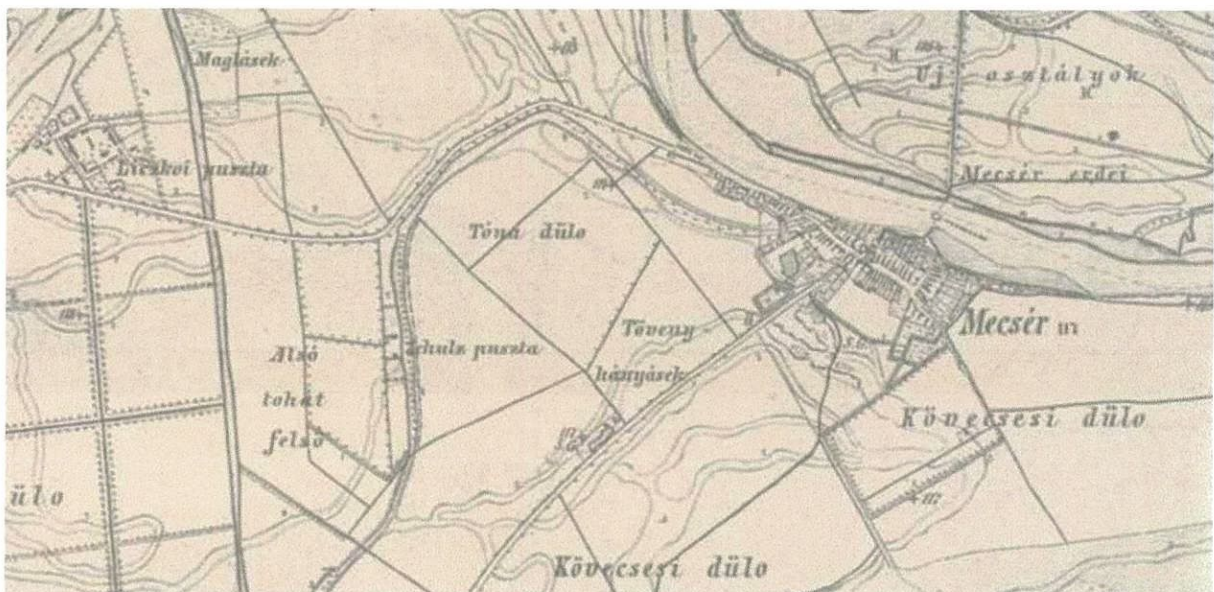
Második katonai felmérés (1806-1869)

19. század közepi kataszteri térkép

Harmadik katonai felmérés (1869-1887)

III. Régészeti fejezet

1.) Mecsér területén az alábbi régészeti lelőhelyek ismertek

51064 – Mosoni-Duna meder a strand előtt

A lelőhely Hédervár közigazgatási területére is áttérjed!

Helyrajzi számok: 34/3.

Lelőhely jellege: újkori hajó.

Tóth János Attila helyszíni szemléje, 2005 (KÖH 600/2056/2005)

A lelőhely egy, a mecséri strand előtti Duna-parton, attól mintegy 20 méterre, a zátony sodrás felőli oldalán található újkori hajóroncs.

51448 – Felszabadulás utca északi oldala

Helyrajzi számok: 371/1-2; 372; 372; 374; 382; 390; 391; 421/1-9, 11; 425/1; 427; 428; 430; 431; 432/2; 434.

Lelőhely jellege: középkori telepnyom.

Takács Károly terepbejárása, 2005 (XJM Rég. A. 41-2006)

Takács Károly a Duna egykori ágának keleti magaspártján találta a szórványos középkori kerámiatöredékeket. (Ugyan ennek az ágnek a folytatásában található a Felszabadulás utca déli oldala -51449 - lelőhely is.)

51449 – Felszabadulás utca déli oldala.

Helyrajzi számok: 0124/113, 115, 117, 119, 121, 123; 438; 439; 440/1-11, 13-20; 446/1-2; 447.

Lelőhely jellege: kora-Árpád-kori település.

Takács Károly helyszíni szemléje, 2005 (XJM Rég. A. 41-2006.)

A község belterületének déli felében, egy valaha volt Duna-ág keleti magaspártján található az Árpád-kori település nyoma. (Ugyan ez a magaspárt folytatódik a Felszabadulás utca északi oldala lelőhelyen -51448 – is.)

53266 – Tóra-dűlő.

Helyrajzi számok: 028/26-29.

Lelőhely jellege: római és középkori település.

Losonczi Máté terepbejárása – 2005. (XJM Ra 69-2004; XJM Ra 36-2004.)

A lelőhely a falutól nyugat- északnyugatra lévő szántásban, egy kissé magasabban fekvő enyhe kis dombocskán került elő. A nem túl kedvező viszonyok között megfigyeltek szerint a déli felében a középkori, északi fleén a római kerámiák jelzik a lelőhelyen belüli differenciálódást.

57494 – Kövecses-dűlő.

Helyrajzi számok: 0124/25, 48, 64, 55, 58, 70, 72, 74, 101, 103, 105, 107, 109, 111, 113, 115, 117, 119, 121, 123.

Lelőhely jellege: avar- és Árpád-kori település.

Jankovich- Bésán Dénes- Nagy Levente – Figler András – Aszt Ágnes – Losonczi Máté terepbejárása (HMM Rég. Ad. 1261. 2005; XJM Rég. Ad. 46-2005.).

A falutól dél-nyugatra fekvő Kövecses-dűlőben található a lelőhely, mely egy Duna-meder déli, azaz jobb parti oldalán került elő.

75163 – Malomkunyhó- és Haraszti-dűlő

Helyrajzi számok: 0149/19, 22-25, 63, 66-67; 015/2, 501.

Lelőhely jellege: római és középkori telep.

Rajna András adatgyűjtése majd Bíró Szilvia jelentése, 2010. (XJM Rég. Ad/184-10.); Polgár Péter próbaásatása 2011 (RR Ad/642-2016.)

A Duna gátrendszerének rekonstrukciója alkalmával találta a lelőhelyet Rajna András, a falu keleti szélén, kissé magasabban fekvő szántásban. Ezt követően Polgár Péter végzett próbafeltárást, és tárt fel néhány, azonosíthatatlan korú, kisebb intenzitású települési jelenséget.

80773 – Jánosházai-dűlő

A lelőhely Mosonszentmiklós közigazgatási területére is kiterjed!

Helyrajzi számok: 0102/22, 24, 25; 0103.

Lelőhely jellege: Árpád-kori telepnyom.

Takács Károly szemléje, 2012 (KÖH 600/2247/2012.).

A községből az 1. sz. főút felé vezető bekötőúton, egy fosszilis Duna-meder melletti, a medret északról kísérő dűnén jelentkező, közepes intenzitású Árpád-kori települési nyom.

84833 – Faluszéle.

Helyrajzi számok: 302; 303; 305; 306; 308; 309; 310; 311; 314; 317; 318; 319; 415/1; 416.

Lelőhely jellege: Árpád-kori telep.

Losonczy Máté helyszíni szemléje – 2013. (RR Ad. 267-2014; RR Ad 542/2015.)

Egy markáns Duna-meder jobb parti magaspártján található lelőhely. Losonczy Máté találta gazos, avarral borított felszínen, egy keskeny, viszonylag alkalmas parcellában, ahol jellegzetes Árpád-kori töredékek (köztük bogrács-perem. heverték a szántón. A kedvezőtlen feltételek ellenére megtalált lelőhely elég intenzívnek vélhető.

85207 – Kövecses-dűlő II.

Helyrajzi számok: 0124/69-75, 85-86, 103, 105-110.

Lelőhely jellege: avar (késő-avar)- kori (?) telep.

Losonczy Máté helyszíni szemléje - 2013 (RR Ad/269-2014; RR Ad/543-2015);
Czigány Dávid régészeti felügyelete – 2013 (RR Ad/305-2014)

A falutól délre, a Duna jobb partjának kisebb kiemelkedésén található, feltételesen (késő-)avar kori (esetleg őskori) települési nyom (egy a mai meder által rongált árok).

Nyilvántartásba vétel alatt – Luczernás-kert

Helyrajzi számok: 185/3; 342-344; 350-353.

Lelőhely jellege: kora-középkori (Árpád-kor) település.

Losonczy Máté terepbejárása – 2022. Losonczy Máté lelőhely-bejelentője.

A falu belterületén, egy egykori Duna-meder jobb parti magaslatán találhatjuk a lelőhelyet. Ugyan ezen földrajzi környezetben, feltételezhetően ugyan ennek a magaspártnak a folytatásában található, esetlegesen ugyan ennek a lelőhelynek az északabbi tájai- a Falu-széle és a Tóra-dűlő lelőhelyek (ha ez a feltételezés helytálló, értelmes etimológiát nyer a középkori „Hosszúfalú” elnevezés, mely a Duna jobb

partján, hosszan elnyúló szárazulaton biztosíthatott megtelepedésre alkalmas helyszínt a középkori településnek). Itt került elő a magasabb fekvésű térszínen a lelőhely, melyet kora-középkori (avar- vagy Árpád-kori) kerámiával lehet datálni.

Másik településen nyilvántartott, de a közigazgatási határt érintő lelőhely:

- Kimle, Országúti-dűlő – 57591: a hármas közigazgatási határon található lelőhely. Jellege: római őrtorony (burgus). (XJM RA 229-09.)

A fejlesztési koncepció részét képező, változtatási szándékkal érintett területek az örökségvédelmi hatástanulmány szakmai elvárásai szerint terepbejárással vizsgálva lettek, azok régészeti érintettségeinek/konzekvenciáinak felderítését vizsgálándó. Az alábbiakban a terepbejárás megfigyeléseit, tanulságait rögzítettük.

2.) Terepbejárási napló

2022. januárjában került sor a fejlesztésekkel, módosításokkal érintett területek bejárására. Az időszak nem kimondottan terepbejárásra alkalmas időszak, és ez megfelelően vissza is igazolódott, kivált január 8-9-én, mikor szürkére fagyott talaj volt mindenütt, sem az észlelést nem segítette, sem az esetlegesen megtalált tárgyak vizsgálatát nem tette lehetővé. Mindezek mellett a szürke, felhős idő (folyton fújó fagyos széllel) szintén nem vált a terepi bejárás, megfigyelés előnyére.

A bejárás során tapasztaltak:

- Csárda- különleges idegenforgalmi terület létesítése (011/3 hrsz): a csárda területe kerített magánterület, így bemenni nem volt mód, de értelme sem lett volna, lévén burkolt, épülettel fedett terület, illetve juhakol, ennek megfelelően látni sem lett volna mit. Így a környezetének bejárása maradt. Az északi oldalon kerített lólegelő található, reménytelen is a bejárás (meg nem is ajánlott), a déli oldalon szántó volt. A szántó kicsit kavicsos, csonttá és szürkére fagyott rögös felületű volt, az észlelési nehézségek mellett régészeti emlék nem került elő, a morfológia sem volt különösebben ígéretes lelőhely létre

A terület dél felé

Északi parcella

- kereskedelmi-gazdasági területből falusias lakóterület (120/2 hrsz.): a terület teljesen beredősödött, szélein bozótos, teljesen alkalmatlan bármi régészeti vizsgálatra.

- Ipari-kereskedelmi területből kereskedelmi-gazdasági terület (Tsz- 013/14-16 hrsz.): a belterület déli szélén levő egykori Tsz területét érintő módosítás. A terület magánterület és kerített lévén nem volt bejárható, de itt sem lett volna nagyon értelem, hiszen füve és térburkolattal fedett területek váltakoztak épületekkel, így nem lett volna miért régészileg bejárni. Így itt is a környezete bejárása maradt – északra tőle gazonos füves terület található, illetve egykori tsz épületek állnak, délre pedig legelő terület, így azt sem lehetett érdemben vizsgálni.

A vizsgálat tárgyát képező területtől délre

- *Ipari gazdasági területből különleges mezőgazdasági üzemi terület (0131/5-6;11-12 hrsz.):* az előző helyszínnek megfelelően, az mellett, a falu déli szélén található. A nyugati felén (0131/11-12 hrsz.) klasszikus „Tsz-terület” található, bejárásra alkalmatlan a fedettsége okán. Az jól megfigyelhető volt, hogy a helyi viszonyokhoz képest viszonylagosan élénk felszínen található telephely okmoly tereprendezési munkák után alakult ki – zömmel jelentős töltés mellett a magasabb területek „legyalulása” is szerepet kapott az előkészületek során. A keleti oldalon azonban szántó fogadott. A fagyott talaj mellett a hatalmas fagyott rögös, hantok mellett viszonylagosan homokos területen jól megfigyelhető volt egy hajdani jelentősebb folyómeder, mely átszelte a szántót. A mély fosszilis folyómeder két oldalán a környezetétől kissé kiemelkedő homokos vonulat kísért (jelentős szántási erózióval), ezeken a két oldalon némi modern kori töredék mellett 1-1 atipikus kis régészeti korú (?) cserépfecni került elő, egyéb régészeti jelenséget nem sikerült észlelni.

A szántott terület, a fényképen is jól érzékelhető mederrel

- Ipari gazdasági területből különleges mezőgazdasági üzemi terület (0136/1 hrsz.): a fejlesztési terület egy lakótömb hátsó kertjei mögött, attól délre helyezkedik el. Az egész gyepvel fedett lévén (és akol is áll rajta) érdemben bejárni nem volt mód. Ismét csak a környezet bejárása maradt- csak a tőle délre lévő szántott terület maradt (északra kertek, nyugatra pedig az előzőekben már leírt terület fekszik). A szántó vegyes agrokultúrával fogadott- részben szántott (ez is két részre oszlott, nevezetesen egy régebben szántott, némileg azóta elegyenlített felülettel, és egy a fagyok előtt szántott, hatalmas rögökkel-hantokkal), részben repcével borított volt. Régészeti jelenség egyik területen sem volt megfigyelhető.

A terület déli határa keletről és nyugatról fotózva

Maga a vizsgálat tárgyát képező terület

- általános mezőgazdaságból kertes mezőgazdasági terület (0149/65 hrsz.): a teljes terület füves-fás lévén szintén alkalmatlan volt a régészeti célú terepbejárásra. A telek villanypáasztorral kerített, rajta öreg fák és csipkebokrok voltak. A szomszédos parcellák közül a nyugatit repce fedte, így csupán a tőle keletre fekvő maradt- ám régészeti emlék az itteni fagyott talajból sem került elő. Érdemes megjegyezni, hogy a déli végén egy markáns folyómeder

formavilága mutatkozott meg, komoly váltással- roppant intenzíven kavicsossá vált felszínnel.

A vizsgált terület keleti, járható szántott szomszédos parcellája

Maga a vizsgált, de bejárhatatlan parcella

- *hulladéklerakó terület létesítése*: a teljes terület fűvel borított, félig kerített volt. Korábbi jelentős földmunkák nyomai mutatkoztak a már befűvesedett, de morfológiailag árulkodó nyomokon. A terület az előzőekben említett mélyebb fekvésű, kavicsos mederhez kapcsolódik inkább. Déli szomszédos parcella már ismét magasabb, homokosabb talajú szántó, de régészeti emlék itt sem került elő.

- Üdülőházas területből különleges idegenforgalmi terület (501; 0149/61-62 hrsz.): a fejlesztési terület végig teljesen kerített magánterület, kutyákkal őrizve. Bejutni nem volt mód, de nagyon sok haszna nem is lett volna, hiszen egy nagy épületkomplexum mellett fű, parkoló, stb. volt rajta, ezen kívül lényegében minden maradék szabad területen tavak alakítottak ki, így valójában az esetlegesen régészetiileg érintett területen az esetleges régészeti emlékekből nem sok maradt. A vizsgált terület környezetében, - súrolólag érintve is azt - nyilvántartott régészeti lelőhely található, melyet a vízügyi törlésút építése során feltártak. Így mindenképpen fontos volt minden oldaláról megvizsgálni a fejlesztéssel érintett területet. Keleti oldalon kicsit kavicsos, némileg rögzös-hantos szántó, melyben régészeti emlék nem került elő. A déli, árkok kialakításával létrejött tavak, illetve azok kerítése mellett némileg felnyíló talajban sem lehetett régészeti jelenséget észlelni. A nyugati oldal jobban elsimított, viszont kavicsosabb és őszi gabonával fedett volt már. A gabona és a töltésút között még egy keskeny parcella volt fedetlenül, ám ott a friss szántás fagyott meg, így az nagy rögökben került a fagy fogságába. A fentiek alapján régészeti jelenséget nem sikerült találni, a lelőhely ismerete mellett (és abból kiindulva is) újabb adat nem került birtokunkba.

A nyugati szántó, háttérben a lelőhely

Az ingatlanon lévő tó, illetve a keletre lévő szántó

A nyugati szántó, már a régészeti lelőhellyel és a vízvédelmi úttal

A déli telek télen található földmunka régészeti jelenség nélkül

- Üdülési funkcióval jelölt területekből falusias lakóterület: az egész, hosszan a Duna partja mellett elnyúló terület lényegében kialakult, teljesen beépített, a módosítással lényegi változás nem történik régészeti szempontból. Bejárni nem lehetett, de nem is igen lett volna értelme a fentiek alapján, mindössze a templom melletti kis közben találtunk olyan, nem rég földmunkával érintett felszínt, amit érdemes volt megnézni, de régészetei emlék itt sem került elő.

- Üdülőházas területből vízgazdálkodási terület: a tárgyi terület erdővel, vegetációval fedett lévén, valamint mély, árterületi fekvés okán sem volt alkalmas régészeti vizsgálatra.
- Közpark területből lakóterület (460/11 hrsz.): a telek lényegében tereprendezésen átesett, és fűvel fedett is, így teljesen alkalmatlan régészeti célú terepbejárásra. Környezetében lakóházak, illetve játszótér és tó található, információt onnan sem lehetett nyerni.

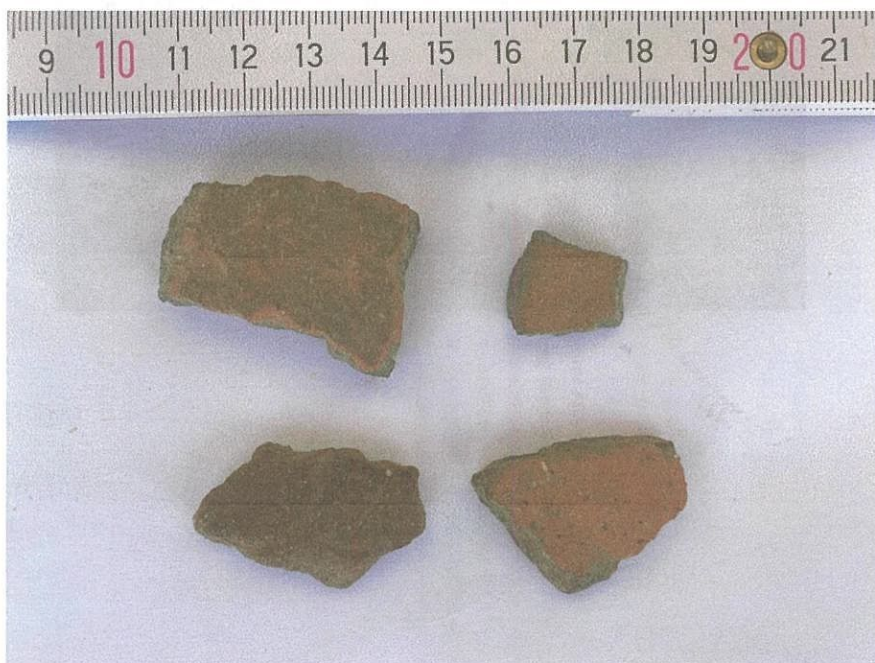
- Mezőgazdasági területből lakóterület (Dózsa György utca – József Attila utca – Táncsics Mihály utca által határolt tömbbelső): a lakóterület kialakításával kijelölt terület mezőgazdasági felhasználású jelenleg, hátsó kertek, valamint a mögöttük elterülő szántók képezik az erdőhatáron álló fejlesztési zónát. A fagyott talajon nehéz volt bármit is érdemben vizsgálni, kivált, hogy a terület nagy része valamiféle parlag, gazos, az őszi szántásból kimaradt terület volt. Itt csak a vakondtúrások nyújthattak némi segítséget, ám a gyakorlatban régészeti jelenséget nem sikerült detektálni. A terület déli része egy markánsan emelkedő, az egykori – feltételezhetően – Duna-meder melletti árterületből kiemelkedő szárazulat. Az agro-technológiai szempontból viszonylag kedvezőnek nevezhető felszínen a fagyok dacára, a valamelyest konszolidált felszínen régészeti korú cserepek heverték a földön. A cserepek a kedvezőtlen adottságok ellenére egyértelműen régészeti lelőhely létét jelzik, egy új, eddig ismeretlen település léteire engednek következtetni. A cserepek alapján a lelőhely kiterjedése nehezen megállapítható, lévén az agro-technológiailag is alkalmas felszín korlátozott volt. Így a morfológia alapján a fejlesztéssel érintett terület déli, magas helyzetű parcellák lesznek első sorban érintettek.

A Tánicsics utcai hátsó kertek a lelőhelyel

Régészeti korú cserepe a szántásban, és megmosva

A talált kerámia-töredékek a területről

- Lickó-puszta: a falu nyugati, folyás szerint felsőbb helyzetű külterületén az egykor hatalmas kiterjedésű Lickó-puszta csonka, száralmas roncsai különleges idegenforgalmi területté kerül átminősítésre. A puszta teljes területe parlagon áll vagy erdő fedi, így rajta régészeti célú megfigyelést végezni nem lehetett. A területet körbejárva észak-keletre, keletre valamint délre voltak szántott parcellák. Délre csak foltokban volt magasabb térhely (az homokos, erodált), keleten volt nagyobb kiterjedésű, viszont kevésbé kiemelt helyzetű magasabb tér, de régészeti lelőhelyet sehol nem tudtunk detektálni.

Megemlítendő, hogy a még álló központi magtár épület teljesen ki van „belezve”, az emeletet képező gerendák is ki vannak véve. Helyenként a támaszként használt oszlopok hosszoldásai is kezdenek szétesésűzni, ami a tető alátámasztását fenyegetik. Ennél rosszabb helyzetben van a korábban még meglévő földszintes gazdasági épület, melyet mára szétdőltak, téglabányának használva azt. A pince is roskadozik, a vegyes (feliratos 18. századi és 19. század végi – 20. század eleji téglák vegyesen, félig szétmállva, vagy elszállításra felhalmozva állnak az épület körül.

Lickó-pusza keletről, a füves területtel

Lickó-pusztától délre, a bejárható szántók

A bolygatás nyomai és a „téglabánya” az épületeknél

2023. novemberének végén kiegészítő terepbejárást tartottunk a felmerült új szempontok ismeretében. A bejárás napos, de szeles időben, és masszív fagy mellett történtek. A fentiek miatt a szürke deres talajfelszín nem volt kimondottan ideális a régészeti célú bejárások lefolytatására.

- *4. számú módosítás – általános mezőgazdasági területből napelempark:* a terület a falu észak-nyugati határában, egy szépen ívelő egykori vízfolyás nyugati oldalán található szántó. A kultúrterületen 6-8 leveles állapotban sűrűn kelt repce borította a felszínt, köztes gyomokkal tarkítva. Az esetlegesen kilátszó talajfelszín szürke, fagyott volt, így érdemi megfigyelést végezni nem lehetett. A felszín amúgy mély fekvésű, némileg hullámzó árterület, „izgalmasabb” vagy „ígéretes” magaslat, kiemelkedés nem volt látható.

- 15. számú módosítás – falusias lakóterületből zöldterület (közpark) – 438-439 hrsz.: a terület a falu délnyugati szélső utcájának végében található, szemmel látható telekosztások lezárásaként. Mindkét ingatlan kővé dermedve, deres-szürkének mutatta magát – egyik gyepes, másik nem rég szántott, durva rögös hantokkal összefagyva. Ez utóbbin volt esély terepet vizsgálni, de adott körülmények között csupán újkori mázas töredéket leltünk belefagyva a hantba. egyéb régészeti jelenséget nem sikerült azonosítani.

3.) A rendezési tervi településfejlesztési koncepciók régészeti hatáselemzése

- Csárda- különleges idegenforgalmi terület létesítése (011/3 hrsz): a tervezési területen idegenforgalmi területet jelöltek ki. Nyilvántartott régészeti lelőhely nem ismert, és a jelenlegi terepbejárásokkal sem sikerült régészeti érintettséget megállapítani.

Mindennek ismeretében a fejlesztés tárgyát képező, földmunkával járó kivitelezési cselekmények tervezése során érdemes figyelembe venni, hogy amennyiben a tervezett beruházás teljes bekerülési összege meghaladja a bruttó 500 millió forintot, előzetes régészeti dokumentációt (továbbiakban: ERD) kell készíttetni az erre jogosult Magyar Nemzeti Múzeum Nemzeti Régészeti Intézetével (továbbiakban: MNM NRI), s azt azon első eljárás mellékletként csatolni kell, amiben az örökségvédelmi hatóság részt vesz vagy közreműködik. Ezen ERD hivatott tisztázni – a tervezett fejlesztés konkrét ismeretében – a szükséges régészeti feladatellátást, illetve annak költségvonzatait.

Míndezek mellett a terület lényegében beépült, az infrastruktúra kiépítésre került, így nagyobb volumenű földmunka végzésére információ nincs. Régészeti szempontból a változás elvi jellegűnek nevezhető, és negatív következménye, hatása egyelőre nem ismert.

- kereskedelmi-gazdasági területből falusias lakóterület (120/2 hrsz.): Nyilvántartott régészeti lelőhely nem ismert, és jelenlegi terepbejárásokkal sem sikerült egyelőre régészeti érintettséget megállapítani.

Amennyiben igen, a régészeti lelőhely ismeretének hiánya régészeti beavatkozást nem igényel, kivéve természetesen, ha a lakóterület fejlesztéséhez kapcsolódó építési kivitelezés közben régészeti emlék kerülne elő. Ez esetben a Kötv. 24. § szerint (lásd jogszabályi bevezető) a kivitelezést fel kell függeszteni, a hatósági bejelentést követő mentőfeltárás elvégzéséig.

Érdemes megjegyezni, hogy az egyszerű bejelentéssel létesítendő családi lakóházak esetében – miután engedélyezési eljárással nem jár – célszerű az örökségvédelmi hatáskörében eljáró hatóságnál tájékozódni az esetleges feltételekről a kivitelezés megkezdése előtt. Mindezek figyelembe vétele mellett negatív hatás előidézéséről nincs tudomásunk.
- Ipari-kereskedelmi területből kereskedelmi-gazdasági terület (Tsz- 013/14-16 hrsz.): a tárgyi területen régészeti lelőhely nem ismert, továbbá a helyszín bejárásával sem merült fel ennek lehetősége. A telephely lényegében kiépültnek tekinthető. Ennek ismeretében a módosítás vélhetően nem jár olyan tevékenységgel, ami nagyobb volumenű földmunkával járhat – bár a tervek nem ismerjük. Összességében eddig nem merült fel régészeti szempontból negatív hatás. Mindenképp érdemes figyelembe venni, hogy amennyiben a tervezett beruházás teljes bekerülési összege meghaladja a bruttó 500 millió forintot, előzetes régészeti dokumentációt (továbbiakban: ERD) kell készíttetni az erre jogosult MNM NRI-vel, s azt azon első eljárás mellékleteként csatolni kell, amiben az örökségvédelmi hatóság részt vesz vagy közreműködik. Ezen ERD hivatott tisztázni – a tervezett fejlesztés konkrét ismeretében – a szükséges régészeti feladatellátást, illetve annak költségvonzatait.
- Ipari gazdasági területből különleges mezőgazdasági üzemi terület (0131/5-6;11-12 hrsz.): A területen nyilvántartott régészeti lelőhely nem ismert, és a hatástanulmányhoz kapcsolódóan sem került elő erre utaló adat. A telephely lényegében kiépültnek tekinthető, valamint ennek kiépítése során jelentős tereprendezést végeztek. A konkrét tervek nem ismertek, de a kiépített telephelyből arra következtethetünk, hogy csupán minősítésváltozással van dolgunk, aminek régészeti konzekvenciái nincsenek. A kiépült telephely, valamint a jelentős tereprendezés az esetleges régészeti emlékek egykori roncsolásával járhatott, így – bár a szomszédos szántó morfológiája, valamint a valamikori meder partjain talált szórványkerámia került elő, - releváns régészeti hatást nem tételezünk fel egy esetleges nagyobb volumenű földmunka során sem. Ebben az esetben a Kötv. 24. § szerint (lásd jogszabályi bevezető) a kivitelezést fel kell függeszteni, a hatósági bejelentést követő mentőfeltárás elvégzéséig.

Abban az esetben, ha a változás mégis építési- és infrastrukturális fejlesztéssel járna, s a beruházás teljes bekerülési összege meghaladja a bruttó 500 millió forintot, előzetes régészeti dokumentációt (továbbiakban: ERD) kell készíttetni az erre jogosult MNM NRI-vel, s azt azon első eljárás mellékleteként csatolni kell, amiben az örökségvédelmi hatóság részt vesz vagy közreműködik. Ezen ERD hivatott tisztázni – a tervezett fejlesztés konkrét ismeretében – a szükséges régészeti feladatellátást, illetve annak költségvonzatait. Összegezve a fejlesztés során negatív régészeti hatásról jelenleg nincs ismeretünk.

- *Ipari gazdasági területből különleges mezőgazdasági üzemi terület (0136/1 hrsz.)*: A területen régészeti lelőhely nem ismert, és a mostani vizsgálat alkalmával sem került elő erre vonatkozó tény. A mezőgazdasági üzemi terület létrehozása során, annak eredményeként kivitelezésre kerülő építmény(ek), földmunkák vonatkozásában nincs adatunk, így nem tudunk konkrétan elemzeni a hatásokat, eljárásokat. A mostani, a fejlesztési területen lévő akol vélhetően új létesítménnyel lesz felváltva, ebben az esetben földmunka biztosan történik. Ennek során a Kötv 24. §-a szerint kell eljárni, ha kivitelezés során régészeti emlék kerülne elő – azaz a földmunkákat fel kell függeszteni, s azt a mentő feltárások elvégzése után lehet folytatni.

Abban az esetben pedig, ha a tervezett beruházás teljes bekerülési összege meghaladja a bruttó 500 millió forintot, ez esetben is előzetes régészeti dokumentációt (továbbiakban: ERD) kell készíttetni az erre jogosult MNM NRI-vel, s azt azon első eljárás mellékleteként csatolni kell, amiben az örökségvédelmi hatóság részt vesz vagy közreműködik. Ezen ERD hivatott tisztázni – a tervezett fejlesztés konkrét ismeretében – a szükséges régészeti feladatellátást, illetve annak költségvonzatait.

A tervezett telekosztással együtt jellemzően kisebb kiterjedésű és volumenű földmunka jár, mindez egyesével, építetönként kivitelezve. Ennek hatására nem fog vélhetően örökségvédelmi szempontból nagyberuházásnak minősülni, tehát nem lesz szükség előzetes régészeti dokumentáció elkészítésére (ha mégis igen, a követendő processzus a jogszabályi bevezetőben is olvasható).

Mindezek mellett örökségvédelmi szempontból káros hatások érhetik egy esetleges a régészeti lelőhelyet. A fentiek alapján két megoldás merülhet fel: 1- az építési telkeket egyesével - praktikusán az egyszerű bejelentés megtétele előtt, az építető/tervező/ esetleg kivitelező az örökségvédelmi hatóságot megkeresi, s a hatóság által előírt feltételek teljesítése mellett történik az építkezés. Ez megelőző feltárás vagy a földmunkák folyamatos régészeti megfigyelése lehet nagy valószínűséggel; 2 – a leendő lakótelkeket egyben kezelve, a beépítési paraméterek figyelembe vétele mellett a leendő építmények helyén egyben feltárhatja az ebben érdekelt (önkormányzat, ingatlanfejlesztő, stb.), s immár régészeti „teher” nélkül kerül értékesítésre az

ingatlan. Ez esetben a költségterhek is arányosan szétteríthetők, illetve bizonyosan nem sérül a régészeti örökség, valamint az építetők sem bonyolódnak egyesével általuk nem vagy kevésbé ismert ügyrendekbe. Ez esetben – összegezve – ez nem valószínűsíthető, régészeti konzekvenciák jelenlegi ismereteink szerint nem állnak fenn.

- Általános mezőgazdaságból kertes mezőgazdasági terület (0149/65 hrsz.): ezen a tervezési területen marad a mezőgazdasági funkció, csupán más üzemméretben végzett tevékenység körében. Ennek hatására nem fog vélhetően örökségvédelmi szempontból nagyberuházásnak minősülni az itt megvalósított változtatás, tehát nem lesz szükség előzetes régészeti dokumentáció elkészítésére sem. Nyilvántartott régészeti lelőhely nem ismert, és jelenlegi terepbejárásokkal sem sikerült egyelőre régészeti érintettséget megállapítani. Összességében örökségvédelmi szempontból – jelenlegi ismereteink szerint - nem jár hátrányos változással.
- Hulladéklerakó terület létesítésére kijelölt fejlesztési terület: a terület vegetációval fedett lévén nem volt bejárható. Ráadásul a terület mély fekvésű (néhai Duna-meder – lásd a terepbejárási jegyzőkönyvet), és komoly, földmunkával járó tereprendezést hajtottak már rajta korábban végre. Nyilvántartott régészeti lelőhely nem ismert, adottságai sem sorolják a fentiek szerint az emberi megtelepedésre leginkább alkalmas területek közé. Mindezek figyelembe vétele mellett – jelenlegi ismereteink szerint - örökségvédelmi szempontból nem jár kedvezőtlen hatással.
- Üdülőházas területből különleges idegenforgalmi terület (501; 0149/61-62 hrsz.): a terület lényegében kialakult, kész üdülőházas terület, rajta épületek, és szinte teljes egészében tavak sorakoznak végig. Így sok minden, régészeti szempontból érdemi változás nem képzelhető el, csupán a státus változása. Tekintve, hogy a módosítással érintett terület nyugati széle éppen érinti a nyilvántartott régészeti lelőhelyet, külön figyelemre érdemes a változtatási szándék. A terepbejárás során – igaz nem volt kimondottan terepbejárásra kedvező időszak - , kijelenthető, régészeti emlék nem került elő. Igaz azonban az is, hogy kivételesen jó helyzetben akadt a lelőhely felfedezője rá, és a lelőhelyen végzett próbafeltárás sem tárt fel nagyobb volumenű, leletanyagban dúsabb régészeti emlékeket. Így a tervezett változtatás – ha csak nagyobb volumenű földmunkával nem jár, a régészeti örökség állapotában jelentős változást nem okoz. Külön meg kell említeni, hogy ha a változtatás alapját képező beruházás meghaladja a bruttó 500 millió forintot, előzetes régészeti dokumentációt kell készíttetni (elképzelhető az egyszerűsített és az ERD I.+ ERD II. változat is), és az első engedélyezési eljárás során a tervdokumentációhoz mellékelni szükséges.

Amennyiben a tervezett változtatás nem haladja meg a nagyberuházási értékhatárt, javasolt az örökségvédelmi hatóság véleményét előzetesen kikérni a földmunkák konkrét ismerete után,

- Üdülési funkcióval jelölt területekből falusias lakóterület: a terület lényegében teljesen beépült, szabad fejlesztési terület sehol nem áll rendelkezésre, így lényegében a jogszabályi keretek korrekciója történik a valósághoz igazítva. Így érdemi földmunka végzését nem eredményezi tárgyi módosítás. Ennek ellenére – viszont a korábbi hatástanulmányban is lefektetett szakmai véleménynek figyelembe vétele okán – miszerint a templom környezete rejtheti a középkori falu emlékeit – az itt alkalmas területet megvizsgáltuk. Így a templom melletti közben a bejárás előtt nem sokkal végzett és elegyengetett földmunka nyomait megvizsgáltunk, de régészeti emléket nem találtunk a tárgyi területen sem. Azonban itt is célszerű az örökségvédelmi hatáskörében eljáró hatóságnál tájékozódni – ha bármi földmunkával járó kivitelezést terveznének - az esetleges feltételekről a beruházás megkezdése előtt.
- Üdülőházak területből vízgazdálkodási terület: a területen nyilvántartott régészeti lelőhely egyelőre nem ismert, de fekvése és adottságai sem predesztinálják arra, hogy régészeti emlékeket rejtsen. Konkrét műszaki tervek ismeretében az előzetes régészeti dokumentáció készítése sem előírható. Összességében örökségvédelmi szempontból – jelenlegi ismereteink szerint - nem jár hátrányos változással.
- Közpark területből lakóterület (460/11 hrsz.): a terület lényegében egyetlen lakó funkciójú ingatlan övezeti változását jelenti. Lelelőhely nem ismert, a bejárások során sem találtunk lelőhely létére utaló nyomokat. Ráadásul a tereprendezeit már el is végagték, így a nyilvánvalóan bekövetkező építkezés sem eredményez jelenlegi ismereteink szerint káros hatást örökségi elembe.
- Mezőgazdasági területből lakóterület (Dózsa György utca – József Attila utca – Táncsics Mihály utca által határolt tömbbelső): jelen fejlesztéssel érintett területen lakóterület-fejlesztés fog történni. A helyszín vizsgálatával régészeti korú kerámia került elő eléggé kedvezőtlen feltételek között is, amiből egy Árpád-kori település régészeti emlékére következtethetünk a terület vonatkozásában. Ez a Luczernás-kert nevű, nyilvántartásba vétel alatt álló régészeti lelőhely.

A tervezett telekosztással együtt jellemzően kisebb kiterjedésű és volumenű földmunka jár, mindez egyesével, építetőként kivitelezve. Ennek hatására nem fog vélhetően örökségvédelmi szempontból nagyberuházásnak minősülni, tehát nem lesz szükség előzetes régészeti dokumentáció elkészítésére (ha mégis igen, a követendő processzus a jogszabályi bevezetőben is olvasható). Mindezek mellett örökségvédelmi szempontból káros hatások érik a régészeti lelőhelyet. A

fentiek alapján két megoldás merülhet fel: 1- az építési telkeket egyesével - praktikusán az egyszerű bejelentés megtétele előtt, az építető/tervező/ esetleg kivitelező az örökségvédelmi hatóságot megkeresi, s a hatóság által előírt feltételek teljesítése mellett történik az építkezés. Ez megelőző feltárás vagy a földmunkák folyamatos régészeti megfigyelése lehet nagy valószínűséggel; 2 – a leendő lakótelkeket egyben kezelve, a beépítési paraméterek figyelembe vétele mellett a leendő építmények helyén egyben feltárja az ebben érdekelt (önkormányzat, ingatlanfejlesztő, stb.), s immár régészeti „teher” nélkül kerül értékesítésre az ingatlan. Ez esetben a költségterhek is arányosan szétteríthetők, illetve bizonyosan nem sérül a régészeti örökség, valamint az építetők sem bonyolódnak egyesével általuk nem vagy kevésbé ismert ügyrendekbe.

- Lickó-puszta: a tekintélyes kiterjedésű puszta egyetlen helyszíne sem volt alkalmas régészeti célú terepbejárásra. A terület füves-gazos, illetve erdő borítású. A major fekvését tekintve nem kimondottan markáns szárazulaton áll, sem a helyszínen, sem a domborzati térképen nem találtunk megtelepedésre alkalmas, karakteres szárazulatot a major területén. Maga a major mára csupán egy magtárból áll, melynek nyílászárói, sőt a belső szintjei, emeleti is szét lettek rabolva, a tetőzet állékonyságát veszélyeztetően rongáltak az oszlopok is. Hamarosan a tető beroskadásával és a magtár végső pusztulásával fenyeget az állapot. A mellette „álló”, vegyes téglafalazatú épület szétdőntve, téglabányának használva pusztul. A téglák vegyesen, 18. - 20. századiak. Mindezt irdatlan méretű inert szitthalmok övezik. Így az egykori major területéről semmi régészeti információ nem volt begyűjthető. Ezért a környezet vizsgálatával folytatva, előbb észak-keleten lévő szántókat néztük meg, a vadászlesek környezetében, de eredménytelenül. Ezt a déli és keleti parcellák eredménytelen áttekintése után új, régészeti információk nélkül zártuk. A fentiek alapján, a jelenleg ismeretlen műszaki tartalmú beruházás során egyrészt az örökségvédelmi szempontból jelentős nagyberuházás (bruttó 500 millió Ft.) jogszabályi környezetére kell felhívni a figyelmet (ebben ERD készítési kötelezettség), illetve az ezen összeg alatti fejlesztések földmunkáinál esetlegesen előkerülő régészeti emlékek esetén a Kötv. 24. § szerinti kezelése és a mentőfeltárás alkalmazása jelenti a régészeti örökség kezelésének feltételeit.
- 4. számú módosítás – általános mezőgazdasági területből napelempark: a fejlesztési tervek bővülésével a szántót napelemes park kialakítására jelölték ki. A napelempark telepítéséhez tervezett műszaki tartalom jelenleg nem ismert (tartószerkezet, feltároló- és fenntartóút, kábelárkok), így fontos adatok hiányoznak az esetleges hatás megállapításához, megfogalmazásához. Az azonban kijelenthető, hogy a tartószerkezet kiépítése (jellemzően sajtolt vagy csavaros tartószerkezet), valamiféle portalanított kezelő-és fenntartóút illetve gyűjtő kábelárok bizonyosan létesülni fog, ami csekély mértékű, de mindenképpen földbolygatással járó tevékenységek. Ez esetben – mivel

nyilvántartott régészeti lelőhely nem ismert a területről, valamint a hatástanulmány készítése során sem merült fel erre vonatkozó információ, régészeti emlékekre való negatív hatásról nincs tudomásunk (jelenleg). Ez esetben különösen fontos, hogy kivitelezés során kellő figyelemmel kísérik a földmunkákat, és esetleges régészeti emlék előkerülése során a Kötv. 24. §-a alapján járjanak el (munka felfüggesztése, és a terület őrzése mellett azonnali értesítés az illetékes szerv-ek-nek, stb.).

Másik fontos megállapítás, hogy – itt is él, hogy konkrét ismeretünk nincs egyelőre – a beruházás eséllyel meghaladja az örökségvédelmi szempontú nagyberuházás értékhatárát, ebben az esetben – mint fentebb többször vázoltuk – ERD-t kell készíttetni a MNM NRI-vel, s azt az első hatósági eljárás dokumentációjához csatolni szükséges.

- 15. számú módosítás – falusias lakóterületből zöldterület (közpark) – 438-439 hrsz.: a kijelölt lakóterület déli határán közpark funkciójú zöldterület kerül kialakításra. A terület 51449 számon, Felszabadulás u. déli oldala néven nyilvántartott régészeti lelőhellyel érintett. A kora-Árpád-kori talapüléssnyom esetében a zöldterület régészeti szempontból kifejezetten kedvezőbb területhasználatot jelent, mint a lakóterület, ami építőipari kivitelezéssel, földmunkával jár együtt. A zöldterület kialakítása (ez esetben sincs konkrét ismeret a tervekről) is minimális földmunkával járhat, a fenntartása pedig teljesen összhangban van a kulturális örökség elemeinek fennmaradásával. Amennyiben a kialakítás során érdemi földmozgatás történne, fel kell venni a kapcsolatot az örökségvédelmi hatósággal az esetleges feltételek megfogalmazhatósága érdekében. Ez azért különösen fontos, mivel egyéb hatósági eljárás, cselekmény ezen típusú fejlesztés esetén nem várható.

Győr, 2023. november 23.

Losonczy Máté

régészeti szakértői szám: 21-0513